

Emil Filipčič
SERAFA S ŠARHOVE 2

*Vrzi v ogenj vse, kar imaš,
tudi čevlje. Ko ne boš
imel ničesar več, ne misli niti na
mrliški prt in se vrzi nag v ogenj!*

Robert Musil: *Mož brez posebnosti*
(prevod Janez Gradišnik)

Ris Boštjančič je bil pri svojih enainšestdesetih letih. Svoje čase, pri devetnajstih, ko se je prvič domislil imena Ris Boštjančič, se je takoj začel smejati. Najbolj smešno pa se mu ni zdelo ime samo, marveč dejstvo, da pripada osebi, ki je stara kot zemlja.

Pisal je dramo, na pokopališče je prišel upravnik, tipkal je na star pisalni stroj, ki mu ga je posodil Brane, sedel je za mizo v kuhinji, iz sprejemnice je slišal očeta, ki je bobneče drnjohal na kavču, skozi okno je v sosednji stolpnici videl nekaj razsvetljenih stanovanj, na ovinku železniške proge pri Pivovarni Union je cvilila kompozicija vagonov, na mizi je imel kozarec terana, v ustih cigareto, od katere se je vil dim, in mahoma mu je prišlo na misel, da bi se upravnik pokopališča moral imenovati Ris Boštjančič.

Tedaj je v kuhinjo potihoma prišla mama v spalni srajci.
– Kaj delaš ob enajstih ponoči, si zmešan?

Ris je takoj vstal in začel žgečkati mamo pod podbradkom, mama se je jezno otepala njegovih rok: se sliši po celem stanovanju, kako razbijaš po stroju, zgoraj te bo slišal Batis in tudi Seunigova se mi je zadnjič pritožila, da sliši stroj! In ostriži se že enkrat, poglej, kakšne dolge lase imaš, ali bi rad postal tak kot tisti Beatlesi?

Od tiste noči je minilo dvainštirideset let in sedeminšestdeset dni. Na peščenem dvorišču pred sosednjim trinadstropnim železničarskim blokom je bilo parkiranih nekaj avtomobilov. Pod dvema visokima drevesoma z golimi črnimi vejami so stale nizke drvarnice. Na travniku je bila opečnata hišica. To je bila pralnica. Pred njo se je svetlikala velika luža. V ozadju se je v sivo nebo vzpenjala devetnadstropna stolpnica pokojninskega zavoda, vsa iz temnega

stekla. Po azbestni strehi pralnice je odsekano korakala vrana. Kot že tolikokrat v življenju se je Ris Boštjančič na vsem lepem znašel v sedanjosti, sredi belega dne.

***

Inšpektor Križanič se je ves poten prebudil iz srhljivih sanj, ki so se vztrajno ponavljale. V sanjah je kričal, rjovel in klel, da je bilo groza. Sanje so se začele zmeraj enako. Strpali so jih v vojaški kamion in jih brez pojasnila odpeljali v noč. Sedeli so v tišini, drug ob drugem, v popolni bojni opravi, s čeladami na glavah. Kamion jih je pripeljal do letališča. Naglo so se povzpeli na avion. Motorji so zahrumeli, avion se je odlepil od vzletne steze in šinili so v temno nebo. Manojlović in Špeh sta klela in škrtala z zobmi, drugi so večinoma resno molčali. Po dveh urah letenja se Radmilović ni več mogel zadrževati in je sočno zaklel, ali se sploh zavedate, da smo že zdavnaj preleteli jugoslovanske meje, ne glede na to, ali letimo na vzhod ali zahod, na sever ali jug?! Marsikdo mu ni verjel, ko pa so leteli že več kot štiri ure, je vse prevzel obup in sedeli so kot mrtveci. Kam gremo? Kam nas peljejo? Po devetih urah so pristali na vojaškem letališču v bližini Adis Abebe. Naložili so jih na tovornjake in odpeljali skozi puščavo in goščavo. Prispeli so v neko vas. Tu je bila bolnica in zraven nje šolsko poslopje. Seznanil se je z Ilse, Nemko, ki je otroke učila angleškega jezika. Z Ilse sta s celim razredom otrok odšla k reki. Tedaj se je začelo streljanje. Uporniki so iz džungle užgali z mitraljezom, listje, trava, ovijalke, vse je frčalo naokrog, reši otroke! je vpila Ilse, Križanič je planil v džunglo z brzostrelko in začel kositi z rafali okrog sebe, takrat pa človek prasec rata, je zaslišal v glavi svoj glas in se prebudil.

Na mobiju se je oglasila melodija Avsenikove *Golice*. Križanič se je nakremžil in z zaprtimi očmi prislonil mobi k ušesu. Bila je Skali.

– Živjo, Rooster, ali kako se že imenuješ, sem na pošti v Šenčurju, neznanec je s sekiro v roki prisilil uslužbenko, da mu je izročila denar, in potem pobegnil.

Na policijski postaji, ki ji je Križanič načeloval, so imeli moderne, sproščene službene odnose. Drug drugega so klicali po imenih junakov iz televizijskih nadaljevank, seržantka Prinčičeva je bila po domače Skali, Križanič je bil Rooster ali nekaj podobnega, to sta bila lika iz serije *Dosjeji X*, Kosovel, mladi forenzik in strokovnjak za računalništvo, je bil Haartmoth, lik iz serijala *Kobra*. Križanič si je dve leti pred upokojitvijo to lahko privoščil. Spal je kar v svoji pisarni, k sreči je bila dokaj velika in je vanjo zlahka privlekel široko posteljo za dva; včasih je pri njem prespala žena.

Vrata pisarne so se previdno odprla, vstopila je mlada policistka Klavdija in na krožničku prinesla črno kavo z mlekom, zraven je bila priložena smotka. Križanič je prižgal smotko in počasi srkal kavo. Haartmothova skupina mladih forenzikov mu je v kotu pisarne postavila tuš kabino. Inšpektor se je stuširal, nadel si je kimono in odšel naravnost v telovadnico. Na tatamiju ga je že čakal Kreft, bila sta v isti generaciji na policijski akademiji. Spopadla sta se kot dva mladeniča, Kreft je izvedel nekaj zaporednih metov, Križanič se je znašel na hrbtu, zaklel je skozi zobe in se Kreftu takoj opravičil. Potem sta se zagrabila znova, tokrat je šlo Križaniču bolje, večkrat je Krefta spodnesel in ga imel v prijemu pod pazduho, a premagati ga ni mogel. Po dobro opravljeni vadbi sta se stuširala in se zadovoljno odpravila na službeno nalogo.

Deževalo je že tretji dan. Ko sta s Trdinove zavila na Miklošičevo cesto, je Kreft vključil sireno. Avtomobili so se jima začeli umikati. Motor je hrupno požiral bencin, gume so z lepljivim šumom oblizovale asfalt, brisalca sta odsekano brisala deževne kaplje z vetrobranskega stekla, drvela sta mimo sodne palače po Tavčarjevi ulici, na prehodu za pešce sta skozi rdečo luč zapeljala na Slovensko cesto in na križišču pred Ajdovščino zavila na Gosposvetsko cesto.

– Danes zvečer bo na Televiziji Slovenija *Butnskala*, je rekel Kreft, boš gledal?

– Bom, seveda, je vedro odvrnil Križanič, pa ti?

– Normalno.

Iz satelita, ki je krožil nad zemeljsko stratosfero, je kamera snemala napredovanje njunega avtomobila, tako da sta lahko na majhnem monitorju nad volanom spremljala svojo pot. Drvela sta po Celovški cesti, mimo kopališča Ilirija, mimo Hale Tivoli v tivolskem parku, mimo Stare cerkve, mimo Kina Šiška, mimo sivih stolpnic in velikih blokov. Križaničev mobi se je že spet oglasil z melodijo Avsenikove *Golice*.

– O, novo melodijo imaš na mobiju, je z zanimanjem opazil Kreft.

– Ja, Kosovela sem prosil, da mi namesto klasične melodije nastavi zvonec, Kosovel pa si je, kot lahko slišiš, privoščil ...

– Štos, ga je dopolnil Kreft.

Bila je Križaničeva žena.

– Živjo, ali se še spomniš, da sva danes zvečer ob osmih povabljeni na Aljino produkcijo?

– Jasno, seveda.

– Oh, ti se nič ne spomniš. Keglerja bodo igrali in Ris Boštjančič pride.

– O, Ris bo prišel, v kakšnem stanju pa je? Jaz sem rekel, potem sem pa jaz vstal in spregovoril, nakar sem se jaz zasmel – ali bo v tem stanju ali bo tiho kot lutka?

– Ne vem, Križo. Produkcija bo na Akademiji. Se dobi-va malo pred osmo v Cafe teatru?

– Okej, velja, živjo, živjo, živjo, živjo.

To je bilo skoraj edino, česar se je Križanič navadil posnemati pri pogovorih po mobiju, zmeraj se je na koncu poslovil z večkratnim živjo. V Vižmarjah sta zavila na avtocesto, mimo njiju so začeli švigati zeleni travniki in cve-toča drevesa ter košato grmovje.

– Zadnjič sem srečal Serža, je mirno spregovoril Kreft, čeprav je vozil zelo hitro, in rekel mi je, da bere Žižka in tudi Lacana, odkar mu je umrla mama, mu to pomaga. Meni se je pri Lacanu ustavilo pri tistem označevalcu ali označencu. Medtem ko sem pojem manka razumel docela. Serž, zanimivo, abstraktni slikar, pa si nikakor ni mogel priti na jasno, kaj naj bi pravzaprav bila fantazma.

– Kaj je fantazma? se je vprašal Križanič. Kot otrok sem si zamišljal, da sem jaguar, kot deček, da sem nogometaš, kot adolescent, da sem filmski igralec, kot mladenič, da sem filozof, vse mogoče sem fantaziral, da sem kralj, za-vojevalec sveta, matematik, fotograf, ki se z avtomobilom vozi po Sloveniji in prodaja razglednice s svojim podpi-som in pečatom, v budnih sanjah sem bil pripravljen biti karkoli, samo da bi imel lastno identiteto.

– In kaj si danes? je Kreft za hip odmaknil pogled s ceste in se postrani zarežal ter kar sam odgovoril: policijski in-špektor!

– Vsaj naprej se peljem, se je nasmehnil Križanič.

Posijalo je sonce. Pri Vodicaх sta z avtoceste zavila na pokrpano lokalno cesto. Na njivi je v daljavi brnel trak-tor. Čez nebo je hitro letela štokrlja. Veliki, kopasti beli

oblaki so se vlekli vse do konca obzorja. Peljala sta skozi manjši trg, skoraj pred vsako hišo je bila tabla z napisom KROMPIR. Križaniču se je zazdelo, da iz trenutka v trenutek razpada na prafaktorje in se potem vsakič znova sestavlja skupaj. Strmel je skozi šipo v mimo bežeča polja in travnike, kot da ni to nič, in za povrh mu je še zmeraj nekaj manjkalo.

– Se spomniš, ko sva za časa komunizma in socializma delovala pod krinko in pri meni doma na Šarhovi poslušala ploščo, na kateri je vse glasove odigral Peter Sellers? je Kreft hitro pogledal Križaniča.

– What about the workers? je Križanič takoj odvrnil s surovim, poneumljenim glasom.

– What about the workers indeed, sir, je z aristokratskim naglasom pritrdil Kreft in oba sta se zasmejala.

Peter Sellers je bil njun prvi skupni vzornik. Kmalu sta posnela na magnetofon *Sherlocka Holmesa in doktorja Watsona*. Kreft je igral Watsona in Križanič je bil Holmes. Posnela sta še celo vrsto oddaj, *Prešernova resnična podoba*, *Rudarska nesreča v Trbovljah*, *Kmete*, ti so bili med poslušalstvom še posebej priljubljeni. Kreft je naredil sprejemne izpite na AGFRT in se vpisal med igralce. Ob polletju so mu profesorji predlagali, naj raje predsedla na režijo, ker je za igralca prepameten. Križanič je čez eno leto sledil njegovemu zgledu in se vpisal na filmsko režijo, ki je tedaj na ljubljanski Akademiji za gledališče, film, radio in televizijo prvič v zgodovini dobila svojo katedro. Ob polletju mu je profesor Igor Pretnar predlagal, naj poleg režije vzporedno študira še za igralca.

Tedaj je Križaničevo razmišljanje prekinila Klavdija, ki se je po zvočniku oglasila iz centrale: dva slovenska mladeniča sta v Pulju ukradla prometno signalizacijo in

potem poskušala podkupiti hrvaške carinike, da bi ju spustili čez mejo.

– Hvala, Klavdija, je razločno rekel Kreft in Križaniču s prstom pokazal na monitor, Airbeletrina se ti oglašča po internetu, vprašalnik ti pošilja, lepo bi bilo, da odgovoriva, kaj praviš?

– Prav, se je strinjal Križanič, v *Literaturi* sem opazil nekaj proznih prispevkov mlajših avtorjev, ki so v dialogu z nevidnim sogovornikom na internetu. Zame to ni novost, z Branetom sva sedela drug ob drugem v foteljih pred pisalnim strojem, Brane je tipkal, jaz sem z namrščenim čelom strmel v zrak in zraven potresal svinčnik, nakar sva oba istočasno na glas dokončala stavek: je rekel Mendel!

Kreft je že zdavnaj izključil sireno, pod vodstvom avtomatskega pilota sta z zmerno hitrostjo vozila skozi Hotelemaže, zjasnilo se je še bolj in sončni žarki so ju prijetno greli. Kreft je z eno roko šofiral, medtem ko je z drugo tipkal po tastaturi računalnika.

– Greva po vrsti, je rekel živahno, ime in priimek.

– Ne morem reči drugega kot Emil Filipčič, je resno rekel Križanič.

– Zadnja knjiga? je nadaljeval Kreft z vprašanji.

– Joseph Conrad, *Tajfun*. Moja zadnja knjiga nosi naslov *Skrivnost užitka*.

– Kje ste odraščali?

– V Beogradu, na Čuburi in pozneje na Skadarliji.

– Kaj ste študirali in kje?

– Filmsko režijo na AGFRT v Ljubljani.

– Kje živite in zakaj?

– Živim v Ljubljani, zato, ker sem se tekom let v to mesto zaljubil.

– Na katero od svojih knjig (ali na katerega od projektov) ste najbolj ponosni?

- Na roman *Problemi*.
- Opišite svojo jutranjo rutino.
- Spijem kavo, pokadim zraven smotko ali dve, nato odidem na tenis v Tivoli.
- Imate značilnosti in navade, ki bi jih označili za malce nenavadne?
  - Potresam palčko, včasih sem mislil, da jo potresavam, zdaj so me lektorji prepričali, da jo potresam.
  - Kateri je vaš najljubši kos oblačila?
  - Kratke hlače čez kolena.
  - Naštejte tri knjige drugih avtorjev, ki bi jih priporočili svojemu bralcu.
  - Joseph Conrad, *Tajfun*, Cervantes, *Don Kihot*, Shakespeare, *Julij Cezar*.
  - Prijateljujete s pisateljem, ki vas navdihuje in vam pomaga?
    - V spominu imam vse, ki smo skupaj začeli, brali smo drug drugega pesmi in prozo in drame in scenarije za filme, danes ste, po Mitji Čandru, vi prvi, s komer se bolj obvezujoče pogovarjam o umetnosti.
    - Avtor(-ica) katere knjige bi želeli biti sami?
    - Cervantes, ki je naposled prebral svojega *Don Kihota* do konca.
    - Na katerem kraju, v katerem mestu iščete navdih?
    - V Ljubljani.
    - Katero umetniško delo (knjiga, film, slika itn.) vas navdihuje?
      - Michelangelov Mojzes.
      - Kako se pred pričetkom pisanja lotite snovanja knjige in njene zgodbe?
        - Sproti, tako kot ravnokar, drugega mi ne preostane. Ravnokar sem sredi dialoga, vi, spoštovani Matjaž Juren, ste v romanu, ki ga pišem, policijski inšpektor Kreft, vo-

ziva se v avtomobilu skozi Hotemaže, jaz sem na kratko inšpektor Križanič, iz računalnika mi berete vprašanja in jaz vam odgovarjam.

– Opišite svoj potek dela, vključno z morebitnimi nenavadnimi rituali, ki so stalnica v vašem ustvarjalnem procesu.

– Drvela sta po asfaltni cesti čez planjavo, mimo polj in travnikov, visoko na nebu je letelo nekaj ptičev. Stalnica je potresanje palčke, to je postalo moj ritual, zato ker na to nič več ne mislim.

– Kakšen razgled vam nudi vaše najljubše delovno mesto?

– Na večernem nebu se rišejo kopaste krošnje visokih kostanjev, v daljavi sije rumena neonska luč, stolpnica pokojninskega zavoda je poniknila v temi.

– Kaj storite, če izgubite ustvarjalni zagon ali naletite na morebitno pisateljsko blokado?

– Molim Boga, da se mi oglasi kakšen človek in mi da idejo, kako razviti zgodbo naprej.

– Opišite svoj idealen dan.

– Vračam se s tenisa čez prometno križišče pri kopališču Ilirija in pred Raiffeisen Bank, nekdanjim Delavskim domom, srečam Krefta na kolesu. Dosegel sem prvo zmago v ligi nad šestdeset, mu povem s srečnim nasmehom na obrazu. Dan je vroč, da bolj vroč ne bi mogel biti, a se niti malo ne potim.

– Opišite svojo večerno rutino.

– *Inšpektor George Gently.*

– Ste vraževerni?

– Ne, kar Boga prosim za pomoč, zadnje čase sem nekajkrat zaprosil tudi Marijo.

– Brez česa nikoli ne zapustite doma?

- Ne vem, ker vedno kaj pozabim, danes sem na primer pozabil brisačo.
- Če bi lahko eno pokojno osebo obudili v življenje, koga bi izbrali in zakaj?
- Nad zvezdami se spet snidemo, piše na nagrobnih kamnih.
- Kateri je vaš najljubši prigrizek?
- Burek.
- Katero besedno zvezo prepogosto uporabljate?
- Nenadoma sem, so, si, ste, je.
- Opišite zabaven pripetljaj, ki se vam je zgodil med predstavitvijo knjige ali na literarnem dogodku.
- Na predstavitvi knjige *Orangutan* sem zapel: naj bo stara ali mlada, naj ima dolge ali kratke noge, samo lepa mora bit, in s tem nasmejaj Toneta Pavčka.
- Kaj poleg pisateljevanja še počnete za preživetje?
- Trenutno samo pišem.
- Kaj bi svetovali mladim piscem?
- Da preberejo Rilkejeve *Pisma mlademu pesniku*.
- Povejte nam nekaj o sebi, kar bi nas morda presenetilo.
- Iskreno sem vesel, da se je Airbeletrina spomnila name.
- Kakšen je vaš naslednji delovni projekt?
- Ta.

***

Ris Boštjančič je prišel v Cafe teater uro pred pričetkom generalke. Hotel si je osvežiti spomin. Vzpel se je po strmo zavutih stopnicah na balkon in se usedel za mizo tik ob ograji. Od tod je imel razgled na skoraj ves lokal. Zaličnimi mizami so na stolih iz zelenega usnja sedeli gostje, kar nekaj jih je bilo, ampak nihče ni kadil, malo naprej

so se drug ob drugem, vse do kletnih stopnic v toaletne prostore, vrstili separeji, ravno tako iz zelenega usnja. Na vseh stenah so bile povečane fotografije prizorov iz predstav Mestnega gledališča, ki je imelo svoj vhod v pasaži za vogalom.

Pred tridesetimi leti, ko je Ris Boštjančič tukaj deloval pod krinko pijanca, je bil ta prostor čisto drugačen. Miz in stolov ni bilo, tudi separejev ne. Takoj ko si skozi zastepljena pločevinasta vrata stopil v lokal, si se znašel v gruči ljudi s steklenicami piva v rokah. Ob zidu je bila polica, na kateri so s komolci sloneli najhujši pijanci, svoj položaj so si rezervirali že v zgodnjih dopoldanskih urah, tisti med njimi, ki je prečul noč, pa je bil tukaj že od devetih zjutraj, takoj ko so lokal odprli. Tam, kjer se je polica končala, je stal pult, na katerem se je dalo sloneti z zadnjico, kdaj pa kdaj se je ta ali oni tudi usedel nanj, dokler ga ni šefica Emilija opozorila, da se to ne sme. Pult se je v podobi kvadra vlekel vse do avtomata za kavo.

Nasproti avtomata za kavo so bila vrata, na katerih je bila tablica: WC. Na obeh straneh so bile ob zidu police v višini komolcev. Stopnic v kletni WC ni bilo in balkon je bil zabarikadiran s škatlami in je rabil za skladišče.

Ris je v duhu videl vse, žive in mrtve. Pri zastekljenih vhodnih vratih so se pogovarjali pesnik in pisatelj Emil Klinar, pesnik Duško Kunc in filozof Bogomil Bajde. Vsi trije so imeli steklenice piva v rokah. V kotu ob šipi je na polici slonel Mičo, s pivom v roki in z zadržanim nasmehom poziral slikarju Buni, ki ga je bliskovito portretiral v tehniki tuša na list papirja. Uslužbenec Ljubljanske banke Uroš Bajić jima je plačal pivo, pa še pet jurjev je dal Buni. Na premcu pulta sta z zadnjima platema sloneli filmska kritičarka Ajša Polenc in baletna kritičarka Mateja Zauerber sredi živahnega pogovora z dr. Urbanom Uranom in

njegovo ženo Jeleno. Urban Uran je lahko sam zase s ponosom rekel, da je trobentač. Nekoč je v Zagrebu na jam sessionu pihal v trobento skupaj z Louisom Armstrongom - Satchmom. Fotografirali so ju in Satchmo mu je na hrbtno stran fotografije napisal posvetilo: one trumpet to another trumpet. Jelena Uran je kot napovedovalka zastopala Jugoslavijo na festivalu evrovizijske popevke. Ob daljši stranici pulta so sloneli in stali pesnik in novinar Arnož Oglar, vodja oglaševalcev Ivo Srkačič in novinar Marjan Čeh, vsi trije so bili v službi pri reviji *Mladina*. Pili so pivo, kadili in se pogovarjali o četrtem mestu, ki ga je v prvi vožnji v slalomu dopoldne v Kranjski Gori dosegel Bojan Križaj. Kako bo v drugi vožnji? Drugo polovico prostora je zavzemala delikatesa s steklenimi vitrinami. Tu so prodajali kavo, ki je slovela daleč naokrog po Ljubljani, bonbone, čokolado, napolitanke in na policah so se v soncu iskriale steklenice z dragimi žganimi pijačami in penino. Zraven je na pultu stala blagajna, pred njo so v vrsti čakali direktor Hotela Slon, lastnik numizmatične trgovine v pogovoru z lastnikom trgovine s stampiljkami in nekaj upokojenk, dva upokojenca in Janoš Doležal - Puška, znameniti gledališki, filmski in televizijski igralec, ki je bil tiste čase maskota jugoslovanske smučarske reprezentance v izjemno uspešni akciji *Podarim – dobim*. Kako bo v drugi vožnji, Puška? ga je spraševalo po več ljudi hkrati. Težko bo, je odgovarjal, sonce je, sneg bo težak, on pa je lahek.

Nikogar od prej naštetih ni bilo zdaj v lokalu, za mizami in v separejih so sedeli novi gostje. Ris se je začel primerjati z Einsteinom. Ta je na smrtni postelji, pod parolo kaj nam pa preostane drugega kot delo, s svinčnikom zapisoval svojo teorijo vsega. Po mnenju kolegov znanstvenikov ni bilo to nič manj in nič več kot poskus porušenja Einste-

inove prejšnje splošno sprejete teorije relativnosti. Risu se je zgodilo nekaj podobnega. Spoznal je, da vseh nekdanjih gostov lokala sploh ne vidi več kot nekakšne pijance, pač pa najprej kot mlade ljudi. Tedanji pivski guru Mičo je bil pri svojih triinštiridesetih za sedaj dvainšestdesetletnega Risa skoraj mladenič. Ris je pred tremi dnevi dopolnil dvainšestdeset let. Dr. Urban Uran je zmeraj pil kavo, tako se je lokal po domače imenoval, Kava. Tudi Urban Uran je postal za Risa mlad, saj je takrat komaj videl Abrahama.

Ko je Ris v duhu obnovil samega sebe izpred tridesetih let, se je spomnil, da je prišel v Cafe teater pravzaprav zato, da si osveži spomin na čase, ko je bil študent na AGFRT. To pa je bilo pred enainštiridesetimi leti, takrat jih je imel enaindvajset. Vendar se ni mogel spomniti ničesar razen tega, da je bil med bruci najbolj priljubljen Dži bar v pasaji, ki je stal tik ob vhodnih vratih Akademije. V Kavo so bruci zašli le redko, zato ker so bili tam profesorji.

Ris je iz žepa potegnil list papirja, na katerega je napisal nagrobni govor.

Draga Tatjana, naša Beba.

Nekoč si mi predlagala, da bi pisal nagrobne govore, ti pa bi poskrbela za stranke. Mislila si resno, a vmes sva se tudi smejala. Zato bi ti rad povedal nekaj veselega, saj se te spominjam, ko si imela štirinajst let. Sedeli smo v sobici na Šarhovi 2, vsega skupaj sedem fantov in ti, najmlajša med nami. Bila si luštna, živahna deklica. Potem si zrasla v lepotico. Ampak ta lepotica je prav dobro obvladala matematiko, fiziko, biologijo in starodavna znanja. Ljubezen je zakon, to je bila modrost, ki te je vodila v življenju. V Ljubljani in v Amsterdamu, v Indiji in v Avstraliji. Naj ostane ljubezen s tabo tudi nad zvezdami. Nepozabna si.

Vsi so bili na pogrebu. Bil je Tomaž, bil je Koko, bila je Manja, bila je Joca, bil je Vlado, bila je Jenny, bil je Bratko, bil je Jože, bila je Šana, bila je Sonječka, bila sta Luj in Denis, bil je Vili, bil je Matjaž, bil je Grega, bila je Milada.

***

– Modna revija!

Ris Boštjančič se je zdrzil in pogledal navzdol. Pri vhodnih vratih je stal Berti, z dlanjo si je zasenčil oči in nekaj trenutkov napeto strmel nekam v daljavo, hip zatem je naredil tri lahkotne korake in spet kot vkopan obstal na mestu, nato je odsekano pogledal na levo in desno ter z vzklikom živjo, Klaus! odločno prikorakal k šanku.

Ris Boštjančič je začutil olajšanje, ker je njega osebno minila ta potreba – uganjati burke. Naslonjen s komolcem na balkonsko ograjo iz mesinga je od zgoraj opazoval Bertija in poslušal, kaj razlaga natakarkarju.

– Mi živimo na modni pisti, Klaus, je z globokim, bobnečim glasom razlagal Berti, vsak med nami živi svojo funkcijo. Ti si natakarkar, imaš svojo funkcijo, jaz sem umeтник, artist, če hočeš, in sem ravnokar dobil novo vlogo.

– Bravo, čestitam! je navdušeno vzkliknil mladi natakarkar.

– Akademija me je povabila, je ganjeno zahropel Berti, spomnili so se name, Alja se je spomnila, saj poznaš Aljo? Tista visoka, črna dama. Povabila me je, da nastopim v diplomski predstavi četrtega letnika, in sicer na slepo. To pomeni, da ne bom vedel, koga igram niti kaj bom počel ali govoril, kolikor bom sploh imel tekst, si predstavljaš? Prišla je včeraj k meni na dom in me prosila, da pridem.

– Glavno je, da imate vlogo, je spoštljivo rekel natakarkar, medtem ko je hitro in spretno pomival kozarce v umivalniku.

– Daj mi eno ameriško kavo, če jo imaš.

Ris Boštjančič je začel zamišljeno potresati do polovice odpit kozarec s kokakolo. Zares mu ni niti na misel prišlo, da bi bil Berti lahko zraven. Ko mu je Alja včeraj popoldne, takoj po pogrebu, veselo sporočila, da četrti letnik Akademije pod njenim režijskim vodstvom pripravlja multimedijiški kolaž vseh njegovih del in da bo ob koncu junija dobil honorar, si Ris nikakor ni predstavljal, da bo moral nastopati, še posebej z Bertijem ne, čeprav ni imel nič proti njemu.

– Voda je silna, mogočna je, je spodaj Berti govoril že čisto nekaj tretjega, ampak, kadar prav dobro veslaš in imaš ob sebi odlične veslače in vrhunskega krmarja, potem letiš kot vodna ptica tik nad reko.

Ris se je že hotel odmakniti od ograje, da ga Berti ne bi mogel videti, a potem si je odločno premislil, nagnil se je čez ograjo in Bertija poklical.

– Živjo, stari!

Berti se je presenečeno ozrl navzgor.

– Ris! Čakaj, pridem gor.

Vzel je kavo s šanka, pozdravil natakarkarja in odšel proti stopnicam. Boštjančič je prisluškoval njegovim korakom, ki so se enakomerno vzpenjali po zavitih stopnicah. Berti je čilo prikorakal k mizi in prisedel.

– Ris, pozdravljen. Veš kako sem te vesel! Se spomniš prizora iz filma *Polnočni kavboj*, ko Jon Voight zagleda Dustina Hoffmana za šipo v nekem baru? Tako se zdaj počutim jaz, kadar se sprehajam po Ljubljani in med množico mladih ljudi zagledam znan obraz iz starih časov. Vse je pozabljeno, kar je bilo hudega med nama, vesel sem, da si tu in da še zmeraj obstajaš. Veš, kaj zdaj delam? *Butnskalo* rišem. Strip. Na nekdanji Delavski enotnosti so bili za to. Direktor, v redu tipček, je bil takoj za to, *Butnskalo* takoj,

je rekel. Jasno, polovica honorarja pripada tebi. Veš, kako sem si zamislil? Vsi liki so midva v različnih starostnih obdobjih. Fanči ima tvoj obraz, Mici ima moj obraz, Eminenca ima tvoj obraz zrelih let, profesor je približno tak, kakršen sem bil jaz v filmski *Butnskali*. Zdaj sem prišel do *Medvod*.

– Do *Medvod* si prišel? Potem si že veliko narisal.

– Počasi mi gre, ker bi rad narisal vsako nadrobnost. Kako si ti, kaj delaš?

– Kriminalko pišem.

– Kriminalko?

– Ja. Vem, da ne bom dosegel Agathe Christie, niti Elleryja Queena ne. Oba, tako Agatha kot Ellery, sta znala napisati kriminalko s ključem. Soba je zaklenjena, na tleh leži truplo, ključa ni, kdo je morilec in kako je to storil?

– Hja, verjetno je zaklenil vrata in spravil ključ v žep.

– Bravo, na to nisem pomislil. Prej sem te slišal, ko si pripovedoval Klausu, da te je Alja povabila na generalko. Zanimivo, mene je tudi povabila.

– Za položnice rabim, se je jedko nasmejal Berti.

– V kolažu vseh mojih umetniških del boš nastopal, več to? Alja mi je povedala, da je predstavo sestavila iz mojih romanov, dram, filmskih scenarijev, radijskih, televizijskih in lutkovnih iger, pa tudi pravljico je uporabila.

– Brez skrbi, se bom že znašel. Zmeraj sem rad živel v paralelnem svetu. Mlada portugalska pisateljica je včeraj na televiziji priznala to dejstvo. Ti si pisal scenarij za strip *Troy Necking contra Hektor Strahota*, jaz sem risal in odločno zagovarjal vsako potezo, ko si prišel ob petkih pogledat, kaj sem med tednom narisal. Alji sem *Troya Neckinga* pokazal že pred časom in bila je navdušena, najbolj všeč ji je bil Palm Beach. Vse tiste reklame na plaži,

Coca-Cola, Sprite, chewing gum, vidva sta že leta osemindeset hrepenela po Ameriki, se je smejala Alja.

– Pri tebi sem prvič poslušal Jacka Teagardna, je vzkliknil Ris, in tudi Louisa Armstronga na plošči, ki sta jo posnela skupaj z Bingom Crosbyjem, sem takrat prvič poslušal. Prej sem ga slišal samo po radiu.

– Zadnjič sem srečal Ajija, je rekel Berti, pravil mi je, da se spomni, kako smo bili v rožicah, jaz, ti, Dane in on, tukaj, v Kavi, potem pa smo odšli v Union, sedeli smo za mizo, na kateri je bilo vse polno kozarcev in ti si prešerno pel: volim Partizan, crno-bele boje, volim Partizan, kao oči svoje, nakar si brž zamenjal ploščo: dok srce kuca u nama, ti, Zvezdo, nisi sama, krv teče moja, crveno-belih boja, tisti trenutek pridrvi noter mlada Američanka s fotografskim aparatom: may I take a picture? One thousand dollars! si bahavo zahteval. Jaz se dogodka spomnim bolj megleno in tudi Ajija je na vsem lepem prešinilo: to se je vendar zgodilo kmalu po osamosvojitvi Slovenije, pred enainvajsetimi leti! Daneta ni več, v Kavarni Union nihče več ne prepeva na ves glas, o čem sploh tuhtam?

– To drži, je prikimal Ris Boštjančič, gotovo se vsaj megleno spomniš, kako smo leto dni pozneje sedeli na vrtu pred Svetozarjevo hišo, bil je večer, pili smo pivo in pekli čevapčiče, nakar nam je začel Pero, Svetozarjev brat, n drobno naštevati postavo mladinske ekipe nogometnega kluba Olimpija, famozna mladinska ekipa, ki je leta sedemindeset premagala člansko ekipo s 4 : 3, na centralnem stadionu, pred ne vem koliko tisoč gledalci. Pero je bil desno krilo. Svetozar je eksplodiral: zakaj vedno govoriš o rečeh, ki so se zgodile pred četrto stoletja?! Takrat sva molče dala prav Svetozarju, danes pa tudi midva govoriva podobno kot Pero in pretevajo naju enaki občutki kot Ajija.